РІК 1938. Липень — серпень. Ч. VII-VIII.

ПЕРЕМИСЬКІ ЕПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТІ

АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ
МИТРОПОЛИТ ГАЛИЦЬКИЙ, АРХІЕПИСКОП ЛЬВІВСЬКИЙ, ЕПИСКОП КАМЯНЕЦЬКИЙ

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН
ЕПИСКОП СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ

ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ
ЕПИСКОП ПЕРЕМИСЬКИЙ, САМБІРСЬКИЙ І СЯНІЦЬКИЙ

НИКИТА БУДКА
ТИТ. ЕПИСКОП ПАТАРСЬКИЙ

ГРИГОРІЙ ЛАКОТА
ТИТ. ЕПИСКОП ДАНІЙСЬКИЙ І ПОМІЧНИК ПЕРЕМИСЬКИЙ

ЙОАН БУЧКО
ТИТ. ЕПИСКОП КАДОЕНСЬКИЙ І ПОМІЧНИК ЛЬВІВСЬКИЙ

ЙОАН ЛЯТИШЕВСЬКИЙ
ТИТ. ЕПИСКОП АДАДЕЙСЬКИЙ І ПОМІЧНИК СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ

ДУХОВЕНСТВУ Й ВІРНИМ

МИР В ГОСПОДІ І АРХІЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ

Всевишній Бог, Сотворитель вселенної, що в безконечному Свому милосердю дав нашим предкам перейти з темряви поганства у світло Своєї Євангелії, нехай буде

благословенний во віки, а Пресвяте Імя Його, Всемогучого, Всемилосерного і Вседоброго, нехай буде хвалене і благословене во віки.

Св. Письмо, що містить у собі правди Богом обявлені і Богом подавані людству слова молитви, містить у собі слова благодарення, що ввійшли в текст Богослужень і на нашій землі та іменем нашого народу від 950 літ не перестають висказувати Всевишньому вдячність за ласку хрещення. Покоління, що зо св. Рівноапостольним Володимиром Великим прийняло хрещення і просвітилося світлом Євангелії, перше повторяло на хвалу Богові і благодарні пісні св. Письма і нашого обряду. А за ним 27 поколінь повторяло гимн благодарення, гимн похвали на честь і славу Бога, в Тройці єдиного.

А ми, 28-ме й 29-те покоління по тих перших предках, дивимося на ту найбільшу історичну подію нашої минувшини з віддалі століть та з тою самою вдячністю, що й усі наші предки, величаємо Всевишнього за дар християнства. Цей дар зробив наш нарід народом Божим, народом святим, народом християнським і культурним та в довгому ряді століть давав нам усе силу поборювати всі труднощі життя й зберігати спадщину дідів та прадідів, передаючи її будучим поколінням. Церква Ісуса Христа виховала наш нарід і зберегла його в численних сумних добах татарських наїздів, руїни й неволі. А виховувала нарід тому, бо є «стовпом і утвердженням правди» (І Тим. 3, 15), а зберігала нарід у часах руїни, бо її завдання „замісць Христа« (II Кор, 5, 20) учити, роздавати людям у Таїнствах Божу благодать. А тими двома речами — правдою і благодаттю — кормиться людина; на правді й благодаті спирається усякий поступ, усяка сила в людстві, бо „правда і благодать Ісусом Христом сталася“ (Йо. 1,17).

Коли цього року торжественно обходимо память тієї великої події, то передовсім тому, щоб і самим віддати Всевишньому хвалу, честь і поклін за ту благодать і правду та щоб Тебе, Дорогий Наш Народе, заохотити до вдячности й до оцінювання, чим було й чим є для нас християнство, та лучність з Вселенською, Соборною, Католицькою Церквою, в якій св. Володимир і наші предки прийняли хрещення. Бо Русь стала християнська в хвилині, коли ще не існувало нещасне розєднання. Ми стали тоді

християнами католиками, себто злученими з цілим тодішнім християнським світом, що його найвищим зверхником Римський Папа.

В цю радісну хвилину 950-літнього Ювилею не хочемо пригадувати сумних і болючих подій історії нашого народу. З тих подій найсумніші та найбільш болючі ті нещасні обставини, які розбивали нарід на частини, що між собою завзято боролися, ставляючи в боротьбі брата проти брата. Від міжусобиць у княжих родах аж до теперішнього розбиття на партії і розділу між різні держави, уся наша історія назначена тим сумним знаком браку єдности. Як уже в родині Великого Володимира перше покоління оплакувало боротьби братів проти братів, так чи не кожне покоління боліло над внутрішніми боротьбами. Боже Провидіння поставило нас поміж Сходом і Заходом, що і в великій частині причинилося до тієї домашньої незгоди, що як чорна нитка тягнеться зі століття в століття. Можна б цю обставину оплакувати кровавими сльозами, якщо б у світлі християнської віри хрест і терпіння не були ознакою і завдатком Божої благодати. Спадщина св. Володимира назначена була від самого початку тяжким, великим хрестом — хрестом браку згоди й єдности. Той брак єдности сам собою спричиняв уже великі терпіння, які в кожному поколінні спливали передовсім на бідних людей. Той брак єдности може був також причиною, що вороги, які окружали наш нарід, не знаходили в ньому такої відпорної сили, що робить народи могутніми й великими державами. Тому мали вони й спромогу завдати нашому народові люті удари, які довели нас до стану розбиття, упадку й пониження, в якому наш нарід тепер знайшовся. Та якщо над тією руїною, що від століть триває, сяє знак хреста, то та недуга не на смерть, але на те, щоб явилася Божа слава в ній або через неї. Тому мимо жахливого положення, в якому наш нарід находиться, розбитий і розсіяний по всіх сторонах світа, запрошуючи його сьогодні до торжественного обходження 950-літнього Ювилею хрещення наших предків за св. Володимира, — робимо це не в сумній безнадійності на завтрішню днину, а навпаки у сильному переконанні, що наш нарід може власне через ті обставини, у яких його Боже Провидіння поставило, може і певно, відповість Божому покликанню в історії людства.

До вдячности за минуле, до покірного признавання себе до тяжких гріхів, помилок та блудів нашого народу в історії треба нам долучити взнеслу сильну надію, що Бог, у якого руках життя і розвій народів, дасть і нашому народові достаточний розвій усіх своїх, Богом даних, сил та достаточну єдність і силу, що з єдности виходить, щоб не тільки тішитися моральним і матеріяльним добробутом, етичною силою та культурним розвитком у християнській вірі, але й сповнити серед народів світа християнське завдання, яке Боже провидіння у християнській вірі йому вказує.

Ми, всі Епископи Галицької Церковної Провінції, запрошуємо передовсім Преосвящених Епископів нашого обряду й наш нарід Закарпатської Руси, Югославії, Сполучених Держав Північної Америки й Канади, Румунії й Бразилії, щоб з нами злучитися, якщо на те дозволять обставини, в обходженні цього празника.

Разом усі запрошуємо ввесь наш нарід, передовсім вірних наших Епархій, а відтак і розпорошених по цілому майже світі емігрантів. Лучімся в цьому році в ювилейних торжествах та обходах там, де тільки вони можуть відбуватися, а в тих торжествах уникаймо всього того, що ділить і розєднює, а шукаймо всюди того, що лучить і єднає. Даймо нашому Батькові у вірі, Великому Рівноапостольському Князеві св. Володимирові, ту потіху, щоб бачив свій нарід переслідуваний, терплячий, а сильний бодай тою силою, що її дає моральна й духова єдність. Нехай будуть вони одним бодай у тих ювилейних обходах і в торжественному споминанні тієї великої події нашої історії, що й сама була стягом єдности і народові давала напрям єдности.

Діло св. Володимира й історія продовж близько десятьох століть ще не достаточно перестудіовані в самій науці історії. Тому на першому місці звертаємося до всіх наших істориків з закликом і запрошенням піддати якнайвсесторонншим історичним дослідам не тільки початок християнства за часів св. Володимира, але й історію нашої Церкви від того часу аж до наших. До того самого запрошуємо й нашу студіюючу богословську світську молодь. Нехай невпинно працюють над розясненням багатьох, досі ще невияснених, питань нашої історії. А в історичних студіях усі шукаймо передовсім історичної правди та оминаймо по змозі духа

партійної боротьби, що й при наукових студіях шукає противника понизити або побороти.

А що наше положення між Сходом і Заходом уже в минулих століттях змушувало наш нарід неначе в собі самім перетравлювати, переживати й переборювати всі точки церковного загально світового розєднання і зединення Церков, нехай наша праця йде в тому напрямку до помирення й примирення поміж нами самими, щоб тим способом довести до замирення й примирення розділені Церкви. А до того помирення найуспішнішою дорогою є дорога історичних дослідів, що веде до вислідження цілої правди.

Крім учених істориків прийдеться нам історію нашої Церкви, історію св. Зєдинення від початку аж до наших часів, так всесторонньо представляти для наших вірних, щоб вони цілком свідомо здавали собі справу з того, що св. Зєдинення нам принесло. Наше завдання буде, наш нарід довести до такої релігійної свідомости, щоб кожний умів здавати справу, як каже св. Петро (І Пет. 3, 15), з нашої віри і з кожної правди, яка входить у визнання нашої віри.

Нашим незєдиненим братам виявляємо передовсім любов. Вона є тією силою, що єднає, тією дорогою, що веде до єдности, до єдности церковної, суспільної і єдности народньої і до єдности християнської, яка була метою життя Христа, Його св. науки та Його страждань на хресті. Уникаймо всього того, що могло б наших незєдинених братів зразити або відіпхнути, уникаймо й кожного поступування, що могло б побільшувати все те, що нас розєднює.

Отців місіонарів, проповідників, провідників духовних вправ і отців катихитів не менше від всіх отців душпастирів: парохів, завідателів і сотрудників гаряче взиваємо, щоб їхня праця у цьому році була звернена до того, щоб утвердити наших вірних у вірі й скріпити в них християнське почування любови ближніх. Та любов, хоч з приказу Христа і з природи діла відкуплення мусить обнимати всіх людей цілого світа, повинна бути теж з природи теплішою, щирішою, глибшою для наших братів по крови, себто для нашого народу. Більше цього року, ніж досі, мусимо нашому народові пригадувати, скільки наші брати мусять терпіти в Радянській Україні від комунізму й безбожництва. Коли не можна нічим помогти їм, то стараймося бодай на-

шими молитвами і жертвами випрошувати для них витривання в ласці Божій серед терпінь та увільнення від тих терпінь, що часом переходять усяку міру.

Обнимаючи широким серцем і широкою любовю Батьківщини всіх тих, що над Дніпром терплять, Ми далекі від того, щоб забувати на страждання й на ті небезпеки, що спадають з тої самої причини: комунізму й безбожництва на інші народи й на усі народи світа.

Так в історичних студіях, як і в практичному душпастирстві витягнім із забуття ясні й світлі постаті наших Архієреїв: такого Митрополита Ісидора, св. Йосафата, Митрополита Йосифа Рутського та тих багатьох мучеників, що за віру життя своє віддали на Білій Русі, Поліссі, Підляшші й Холмщині.

За Божою благодаттю та за молитвами всіх нас священиків й усіх Вас, Дорогі Брати й Сестри, 950-літній Ювілей принесе без сумніву великий хосен так нашій Церкві, як і поодиноким парохіям та поодиноким душам і відповість потребі скріплення засад віри й життя з віри нашого народу на всіх ділянках його культурного розвою. А в тому успіху нехай нам Бог дасть передовсім усе те, що наближає нас до єдности, любови, до тієї єдности, що її усі, хоча б і до різних віроісповідань та до різних Церков належали, мусять передовсім уважати за найбільше добро християнської віри, спадщину св. Володимира. Щоб дійсно так сталося, щоб Ювилей був справді торжеством радости й торжеством любови, випрошуємо у Всевишнього Дателя всіх дібр якнайбільшого благословення на Вас усіх.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога і Отця і причастя Святого Духа хай буде з усіми Вами. Амінь.

Дано в день Св. Верховних Апостолів Петра і Павла року Божого тисяча девятьсот тридцять восьмого.

† АНДРЕЙ, Митрополит
† ГРИГОРІЙ, Епископ Станиславівський
† ЙОСАФАТ, Епископ Перемиський
† НИКИТА, Епископ Патарський
† ГРИГОРІЙ, Епископ Данійській, Пом. Перем.
† ЙОАН, Епископ Кадоенський, Пом. Львівський
† ЙОАН, Епископ Ададейський, Пом. Станисл.

Ч. 4091. — Поручається Всч. ОО. душпастирям відчитати вірним це спільне пастирське послання Епископату галицької церковної провінції в одну з найблищих неділь в часі співаної Служби Божої.

З Еп. Ординаріяту в Перемишлі.

Ч. 4092. — За повне виздоровлення Їх Преосвященства Кир Йосафата.

Поручається Всч. Духовенствву ще дальше долучувати в неділі й свята на Службах Божих в єктенії сугубій прошення зі Служби »о недужих« за повне виздоровлення Їх Преосвященства Ординарія Кир Йосафата тепер вже за особливішою помічю й ласкою Божою реконвалєсцента. Проситься тепер жертвувати дальше Служби Божі і заохочувати вірних до побожних молитов на цю інтенцію.

З Еписк. Ординаріяту.

Ч. 4094. Ювилей 950-ліття хрещення Руси-України.

Боже Провидіння дозволило нам переживати два великі ювилеї а це 1900-літний ювилей Христового відкуплення та 950-літний Хрещення України-Руси за св. Рівноапостольного Князя Володимира Великого. Про добродійства Христового відкуплення ми роздумовали та старались примінити для себе і нам повірених душ його спасенні плоди в часі 1900-літнього ювилею Христового Відкуплення тому 5 літ.

Але ті всі заслуги Христових Страстий, крови й смерти булиби для нашого народу хто знає як довго а може зовсім недоступним скарбом, як щоб не велика віра та апостольська ревність св. Володимира Великого. Наш нарід в часах св. Володимира був на грані двох релігійних впливів магометанства, що йшло до нас зі сходу та християнства, що йшло до нас з Візантії, Болгарії, Скандинавії та Німеччини. Хоч повість про посольства різних релігійних віроісповідних організацій є неісторичною, то однак правдою є, що впливи різних віроісповідань на старій Україні-Руси перед і в часах св. Володимира мали місце. А якщо ми є християне то в цьому виключна заслуга св. нашого Рівноапостольного Князя св. Володимира.

Цю велику нагоду ювилею Хрещення Руси-України, треба використати, щоби запевнити панування Христа на нашій землі, як це зробив св. Володимир. І тепер змагається на наших землях новопоганство з християнством. Як колись за св. Володимира і пізніше півмісяць Магомета намагався взяти верх над св. Хрестом Спасителя, так нині червона, пятираменна звізда большевизму, безбожности робить великі спустошення на землі св. Володимира і намагається затерти знамя св. Хрещення, відхристіянізувати і знищити діло Рівноапостольного Князя Володимира. Та й по той бік Збруча, по наших парохіях йде тиха, підпольна а то і явна руйнуюча робота ворогів Христового хреста. Від священиків залежить найбільше і в першу чергу, якими будуть наші парохії. Якщо любимо Христа, розуміємо його правду, якщо цінимо належно моральні вартости християнства, то радше станемо мучениками, як допустимо до побіди безбожництва над Христом в наших парохіях.

Ювилей хрещення України треба вихіснувати до поглиблення віри та католицької свідомости наших вірних. Початки християнства на Україні-Руси безсумнівно католицькі. Вони сягають часів коли роздор спричинений Фотієм пішов у непамять а ще не усталився роздор Керулярія. Патріярхи Полієвкт (956—970) за якого хрестилася блаженна княгиня Ольга та Николай II Хризоверг, (984—995) за якого наступило хрещення св. Володимира і України-Руси, були безсумніву в єдности з Апостольською Столицею. Вправді небавом по хрещенню України за патріярхів Сизинія (996—998) і Сергія II, спорідненого з Фотієм (999—1019) були напружені відносини між Апост. Столицею а царгородським патріярхатом але і тоді формального розриву не було. Св. Володимир впрочім і цього напруження не брав так траґічно, бо у Царгороді навіть по формальнім розриві Керулярія, уважали цей стан довший час за тимчасове непорозуміння між єрархами, яке з часом само собою зліквідується, як богато разів передтим. На щастя наш літопис зберіг нам відомости про обміну посольств між Апост. Столицею а св. Володимиром. Якраз у часі напруження між Ап. Столицею а царгородським патріярхатом, Хреститель України піддержував звязки з Апост. Столицею відносно церковної організації на новохрещеній Україні, та установи архієпископства в Київі (991. р.) Сильним дока-

зом, що св. Володимир признавав єдність східних і західних християн є його підмога західно християнському владиці і спорідненому з німецьким цісарем, св. Генрихом II, св. Брунові у християнізації Печенігів. Св. Брунон у свойому листі до св. Генриха широко розписуєсь про прихильність св. Володимира для нього, гостину на військовому дворі, свячення у Києві епископа для Печенігів, виправу одного зі синів св. Володимира до Печенігів для забезпеки святого апостола Місіонаря на поручення св. Володимира. Про все те треба говорити народові, щоби вже раз покінчити з фальшивим поглядом серед деяких кругів нашого народу, піддержуваним тенденційно незєдиненими істориками, будьтоби початки християнства на Україні були некатолицькі, щоб авреолею св. Володимира осяяти роздор церковний на Україні чаром пієтизму для Святого, баламутити нарід та відтягати до незєдинення, що на жаль вдалося на Лемківщині та Закарпатті. Цеї небезпеки, хоч вона сьогодні безпосередно не так грізна вже, не треба при такій гарній нагоді ніколи тратити з очий.

Ювилей Хрещення України має стати для душпастирів джерелом невпинної заохоти виховувати вірних у любові, привязанні та глибокій пошані для свойого ріднього св. обряду, як волі Божої, установи св. Отців, бажання Апостольської Столиці, гарної і величавої старини, спадщини наших предків і св. Володимира, який хрестив Україну у східньому обряді. Тому плекаючи католицьку свідомість у наших вірних при нагоді цього ювилею учім також та виховуймо до любови та вірности свойому обрядові літурґічними проповідями, гарним, власним прикладом через достойне виконування, стисле заховування обрядових приписів, дбалістю за будову, окрасу та чистоту наших церков, обороною обряду перед наступом на нього, та легкоupваженням його. Вщіплюймо любов, привязання до обряду вже у дітвори по школах, захоронках та дорослих на вечірних катихизаціях. Вказуймо вірним на великих східних святих Отців Церкви, Мучеників за зєдинення, вірних свойому обрядові зі св. Йосафатом на чолі. Оповідаймо про переслідування нашої гр. кат. Церкви та обряду, вказуймо на геройські постатті в історії нашої Церкви, владик оборонців обряду а збудимо почуття благородної гордости, почуття власної гідности і вірности св. Церкві.

Вкінці вкажім на ту високу культуру, яку принесло і все несе християнство зі собою для нашого народу. Чим був наш нарід перед християнством і св. Володимиром. Його взагалі не було. Це були дрібні славянські племена які не становили одної етнічної цілости. Християнство сі племена злучило, релігійно-церковно зляло в один нарід і державу. Перед християнством ми не мали письма. Християнські книги принесли зі собою азбуку християнських апостолів, славян св. Кирила і Методія. Перед християнством ми не мали історії. Перша історія України це літопис християнського нашого монаха Нестора. А цю історію подивляють чужі. Хреститель України також дав освіту народові закладаючи першу школу, яка мусіла високо стояти, коли виховала такого митроп. Іларійона або монаха Якова. Хреститель народу щойно започаткував у нас будівництво, різьбу, малярство та діла християнського милосердя. Словом те все, що називаємо культурою зачинається у нас щойно з християнством. Воно вивело наш нарід зі стану варварства та привело до високої культури.

Тому будьмо вдячні Божому Провидінню за цей великий ювилей, доложім всіх сил, щоби використати його по заподаним головним напрямним а цим найкраще покажемо, що ми зрозуміли вагу хвилі та зробимо його справді обильним в Божі ласки і заслуги для нас і нам повірених душ.

Для торжественного обходу тієї великої памятки поручається використати заподані в „Еп. Відомостях“ за червень ц. р. Ч. VI виготовлені інструкції »Ділового Комітету« цього ювилейного обходу.

З Еп. Ординаріяту в Перемишлі.

Ч. 4093. — В справі деканальних Соборчиків.

Тому що в минувшому році не надійшли від всіх деканальних урядів звіти з відбутих зборів деканального духовенства, Еп. Ординаріят пригадує Всч. О.О. Деканам, обовязок присилати Еп. Консисторії програми назначених соборчиків до апробати та звіти з відбутих зборів.

З Еп. Ординаріяту в Перемишлі.

ХРОНІКА.

Іменування:

Ч. 3556. о. Щепанський Антін — II. містодек. Радимнянського дек.

Завідательства одержали:

Ч. 2945. о. Шевчук Михайло — Кобло стар.
Ч. 3648. о. Рибалт Володимир — Вишатичі.

Сотрудництва одержали:

Ч. 3628. о. Богонос Онуфрій — ex curr. Літиня.

Від гр. кат. Єп. Консисторії.

Перемишль, дня 1. серпня 1938.

о. Микола Грицеляк
канцлер.

† ЙОСАФАТ
Єпп.

Накладом гр. кат. Єп. Консисторії в Перемишлі
З друкарні гр. кат. Капітули в Перемишлі.

II. ЧАСТЬ.

На актуальну тему.

Застанова над одним великої ваги душпаст. завданням під теперішню пору.

Якщо трудне в нинішних часах душпастирське завдання в загалі, так зокрема для нас, гр. кат. священиків, є воно особливо важке і то з багатьох оглядів. Бо не тільки приходиться нам боротися проти розпаношеної неморалі, що в повоєнних часах наче якась невгаваюча, грізна епідемія пустошить широкі круги суспільности; не тільки мусимо ставити чоло проти нечуваного досі безбожництва, що виповіло війну всякій релігії та Церкві; не тільки воювати пламенним словом з большевицькою комуністичною язвою, зо скрайно нездоровими лівими та звибуялими націоналістичними кличами, як і зо всякого рода релігійно сектанськими агітаціями, але ще доводиться нам переживати часи що в них багаго наших вірних опускає легкодушно свій св. обряд.

Тому конечна як найсеріозніша застанова, як маємо протистависи тому, бо це наш душпаст. обовязок, що його накладає нам наша совість. Бо чиж можемо пасивно глядіти, безрадно здвигати раменами, як одна душа за другою безповоротно відпадає від нащої церкви та пропадає не тільки для нашого обряду і для нашого народу але, що найсумніше, часть теж для св. Церкви взагалі, стаючи зівсім байдужною для віри і для реліг. потреб своєі душі!? Цеж безперечна очевидність, що така людина, що покидає свій прадідний обряд, що в ньому змалку була вихована не з якоїсь правдивої і в совісти оправдуючої внутрішної потреби, що її допускає і приймає до відома св. Церква, — але під впливом посторонних чинників, що єї до цього заманюють всякими, тільки не духовними оглядами, — відпавши від свого коріння, своєї Церкви, що з нею лучить єї тисячі духових вязів, — не може і не буде мати потягу до другого, єї духово чужого, незнаного й незрозумілого обряду і через те стане вона збайдужіла, індіферентна, непрактикуюча, а послідовно стане пропаща для Церкви і для себе самої.!! Хтож не зжахається, хто посміє толерувати, допустити до такого наступства, якщо справді лежить йому на серці духове добро свойого ближнього,

а в нашім випадку добро духової дитини душпастиря, що за неї Христос віддав своє життя?

З кожного огляду має душпастир стислий обовязок, беречи свойого стада перед грозячою руїною своїх овечок, і всяким способом, що йому вказує душпаст. богословіє, та піддає душпастирська печаливість і второпність! На це він пастир і духовний отець своїх овечок. А який маємо спосіб оборони, як можемо запобігати цьому лихові? Певно, що коли вже хтось важився на цей крок і поставив нас перед доконаний факт, тоді не легка справа, (хоч і незовсім пропаща), завернути його з манівців: — ту потрібне докладне знання прислугуючих в цій справі нам церковних приписів. За те батато ріжних можливостей маємо у цьому, щоб запобігти і протиділати ломанню душ в самім зародку, в корені, використовуючи до цього всі помічні засоби, що стоть нам до розпорядимости.

І на це треба звертати увагу, бо виходячи зі заложення, що »пізно готовити лік, якщо вже недуга зломила (обезсилила) хорого«, — або по нашому: запізно бідькатись, нарікати, вносити зажалення і то тоді. як вже справа майже пропаща.

Спосіб самооборони.

1) Першим таким середником це проповіди на обрядові теми. а) В них належалоб частіше побуджувати вірних до любови своєї Церкви, свойого обряду і народу, вказуючи на знеслу величність і красу нашого східн. обряду, що про нього так з захоленням висловлюються чужинці, та завидують нам його краси.

В парі з тим тереба старатися, щоб цей обряд якнайбільш звеличити, піднести в очах вірних, щоб він притягаючо ділав на вірних.

б) В цих проповідях корисно булоб поучувати вірних, що й як думає Апост. Столиця про наш обряд, які видала Вона приписи для його збереження й як піклується ним і т. д.

2) Але передувсім сам душпатир повинен уважати, щоб нічим не зражувати своїх вірних, треба бути для них вирозумілим і надзвичайно тактовним; пильнувати якнайсовісніше науку религії в школі, та катихизацію в церкві,

дбати про церковний спів, та особливішу увагу присвятити вихованню молоді.

3) Справа оборони наших вірних перед перетяганнями повинна становити одну з головних тем для реферату, та дискусій на декальних Соборчиках. — В ріжних сторонах краю панують ріжні умовини; ОО. душпастирі, що безпосередно мають до діла зі своїми вірними та знають їх обставини, їх настрої та їх болі, скорше можуть доглянути, як прийти з помічю загрожених, а спільна нарада, досвід близше обзнайомлених в цих справах собратів, може ту багато принести не одному з молодших душпастирів користи. А навіть саме частіше обговорювання цеї справи не лишиться без корисного впливу, бо загострює увагу, чуйність, та пригадує на важність цеї справи і на обовязок пильного береження свойого стада.

4) Як неоціненої вартости для добра душ взагалі, так і для цеї справи це духова обнова парохії через св. Місію, частіші реколекції та величаві академії, концерти та церк. народні торжестви, що так могучо ділають на піднесення уровення релігійного освідомлення та вироблення твердих характерів між вірними.

5) Утревалення наслідків такої обнови парохії запевнюють реліг. братства й товариства в парохії, особливо Апост. Молитви, та Марійські товариства (головнож) для молоді, якщо душпастир зуміє добре вести таке братство чи товариство, то зможе дуже много доброго зділати, бо кожний член братства цеж апостол доброго прикладу і помічник душпастиря, це початкуючий член Катол. Акції в парохії![1])

6) А кільки добра під цим оглядом може принести — Церковна Читальня поширювання катол. преси, реліг. книжок, журналів, часописів! Апостольство доброї преси, це сьогодні прямо необхідна умовина до цього, щоб спинити зло, яке шириться. Та, на жаль, ця справа находить у нас ще мало зрозуміння.

7) Дальшим середником, щоб успішніше впливати на вірних, це душпастирські відвідини, особливож тих вірних, що найбільше загрожені. Зглядом них повинен душпастир

[1]) Яку велику прислугу може віддати захоронка в парохії та діточі садки, про це свідчать ті місцевости, що в них вони існують. Тому де це тільки можливе треба старатись їх основувати та уряджувати.

оказувати свою особливішу печаливість: покріпляти на дусі, служити порадою, а по змозі й якоюсь допомогою: словом інтересуватися життям своїх парохіян, все найти для них потіхи та розради так, щоб вони бачили в своїм душпастирі щирого свойого приятеля й в заміну за це оказували для нього правдиву пошану та належну любов. — Отсе наставлення в теперішніх часах великої ваги і часто рішаючого значення, тому не може священик ограничуватись тільки до своєї діяльности в церкві, він мусить і поза нею в міру можности працювати, та чувати над вірними. (Цеж належать до т. зв. індівідуального душпастирювання, що його поручає душпастирське богословіє).

8) Найчастіше лучаються переходи внаслідок нужди наших вірних, »для хліба« тобто удержання якоїсь праці, хочби це була і найчорніша робота, до чого одначе дуже часто вимагають зміни обряду! І це найсумніше, прямо розпучливе положення деяких людий, що їх жене до крайности! Та і тут треба нам находити якийсь ратунок: підшукати джерела праці (розвинути домашний промисл), давати якесь заняття найбільше потребуючим по наших установах, підпирати свій рідний »промисл«. та торговлю; й якось заопікуватися безпомічними та нуждарями, що належить до обсягу т. зв. харитативної акції в парохії.

9) Неменшою причиною переходів то мішані подружа. Під тим оглядом тяще вправді щось путнього зарадити, одначе посередно через родичів, можна і ту неодному пізнішому лихові запобічи. Треба при ріжних нагодах впливати на родичів, щоб запалювали в серцях своїх дітей правдиву, щиру любов до своєї св. Церкви, обряду та народу, з якого походять, щоб виховати своїх дітий на добрих, чесних синів своєї Церкви та свойого народу, а не безхребетних, що соромом сталиб опісля, для своєї родини й Церкви; тесаме треба вкладати в серце особливо женихів при мішаних подружах, а то при нагоді їх поучувань н. пр., як приносять на оповіди та інших подібних нагодах.

10) Вкінці, незайвим буде пригадати, що так як у всьому, що бажаємо осягнути, так і тут треба памятати нам про найуспішніший середник, а це молитву за потреби своїх вірних, особливож за охорону перед грозячими небезпеками для їх душ. Хай проте душпастир заєдно памятає в своїх молитвах за свої духові діти, хай жертвує за

них Сл. Божі, посвятить свою парохію опіці Христового Серця й Його Непорочної Неньки, а тоді уступить зневіра і резиґнація, а благородні старання не будуть марні.

І хоч ніякий з цих поданих ту орудників до оборони не є якоюсь новістю, то все таки якщо ми ними якслід послужилибся, то тим способом заощадилиб собі багато горя, тай зберегли свої овечки перед невірністю своїй церкві і свойому народові.

Щоб краще освідомити собі, які втрати вже понесли ми під тим оглядом та яке їх головне джерело та тло, кожний душпастир повинен зробити собі докладну статистику дотепер. переходів і предложити її на деканальних зборах до відома свому о. Деканові, котрий мігби нераз через таке запізнання з обставинами в даній парохії обдумати спосіб оборони.

Піддається тих кілька завваг під серіозну розвагу Всеч. ОО., щоб віз вати до більшої чуйности одних, а безрадним і за мало рухливим вказати на велике поле праці і ріжнородний спосіб заради лихові в самих його початках, а до ще більшої ревности й продумування нових успішних способів та загріти других, що з посвятою трудяться для святої справи.

Хай уступить зневіра і малодушність, хай не має місце безрадність і безділля, — робім, що в наших силах а тоді ми непропащі! — (д).

